

דף פט

קסו. האם אשה גובה כתובתה באופנים הבאים?

א. הוציאה גט ואין עמו כתובה.

ב. כתובה ואין עמה גט.

ג. עדי מיתת הבעל; עדי גירושין.

ד. שני גטין ושתי כתובות.

ה. שתי כתובות וגט אחד; כתובה ושני גטין; כתובה גט ומיתה.

א. הוציאה גט ואין עמו כתובה; לדברי שמואל, במקום שאין כתובים כתובה, או במקום שכותבים והביאה ראייה שלא כתב לה — גובה כתובתה, ואינו יכול לטעון פרעתי. אבל במקום שכותבים כתובה — אינה גובה (שמה תשוב ותגבה בכתובה לאחר שימות. ע"ש"י). ולרב, בין במקום שכותבים בין במקום שאין כותבים — גובה עיקר כתובה, (ואין לחוש שמה תגבה אחר כך בהוצאת כתובה, כי לא תגבה בה אלא תוספת בלבד).

וכשהיא גובה, קורעים את הגט וכותבים על גביו גט זה קרענוהו לא מפני שהוא פסול אלא כדי שלא תחזור ותגבה בו פעם אחרת.

א. בעלי התוס' נקטו (עפ"י הסוגיא בב"מ יז) שלדברי האומר כותבים שובר (רבי יוחנן. ב"ב קע"א), וכן הלכה — אפילו במקום שכותבים כתובה, גובה כתובתה ואין יכול לטעון שחושש פן תוציא כתובתה לאחר מיתה ותגבה שוב, כי אומרים לו כתוב שובר ושמו. [וכתב הר"ן: דוקא לענין עיקר כתובה, אבל לגבי תוספת יכול לטעון 'פרעתי', שאין זה טוען אחר מעשה בית דין. וכתב המרדכי (ספ"ב רס"ה) שגובה כפי המנהג, ומביאים שתים או שלש כתובות מקרובות ונותנים לה כפחותה שבהן]. וכן נקטו גדולי אשכנז וצרפת, כפי שהראה והורה המהרי"ק (יט; קיד).

ויש סוברים שאעפ"י שכותבים שובר, אינה גובה כתובה בהוצאת גט ללא כתובה, במקום שכותבים כתובה (ער"ן בדעת הר"ף; רמב"ם אישות טז, כא-כב; וכן דעת ר"ח ורא"ש רי"ד ורי"א ז).

וכששטר הכתובה בידה, אלא שבשל אורך הזמן לא נמצאו לה עדי קיום — כתב מהרי"ק (יט): נראה שגובה אף להרי"ף והרמב"ם, כי אין כאן שום ריעותא. ודוקא בטוענת אבדה כתובתי אמר הר"ף שאינה גובה, מפני שטענתה רעועה, כדברי הרמב"ן.

ב. לפרש"י להלכה אין כותבים שובר, הלכך במקום שכתב כתובה אינה גובה בגט לבד. ושאר הראשונים נקטו להלכה (עפ"י סתימת הגמרא במקום אחר) שכותבים שובר. והראב"ד (בהשגות על המאור) צידד לומר שבכתובה אין כותבים שובר, דלא כבשאר בעל-חוב.

ג. לכאורה נראה שמן הסכנה ואילך שאשה גובה כתובה בהוצאת הכתובה לבד, אינה גובה בהוצאת הגט ללא כתובה, למאן דאמר אין כותבים שובר — שמה תגבה שוב בכתובה.

ב. כתובה ואין עמה גט, היא אומרת אבד גטי והוא אומר פרעתיך ואבד שוברי (ואפילו אינו אומר שפרע אלא שאינו רוצה ליתן שמה תוציא גיטה פעם אחרת ותגבה בו. תוס' — בדעת שמואל) — לא תיפרע, חוששים שמה כבר גבתה על ידי הגט (שמואל, כפשטות המשנה).

ולדברי רב גובה תוספת כתובה, שלדבריו בגט ללא כתובה אינה גובה תוספת אלא עיקר, הלכך בכתובה ללא גט גובה תוספת. ואולם אם אין שם עדי גירושין אינה גובה כלום, מגו שיכול לומר לא גרשתיה יכול לומר גרשתיה ונתתי לה כתובתה.

לרבי יוחנן, אם יש עדי גירושין — גובה כל כתובתה, שהטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום, ואינו יכול לטעון הבי גיטך ואקרענו, שאומרת לו כתוב שובר. (תוס' ועוד, עפ"י ב"מ יז).

- ויש חולקים וסוברים שבמקום שכותבים כתובה אינה גובה אפילו לרבי יוחנן. (ראשונים בדעת הר"ף).
- רשב"ג אומר: מן הסכנה ואילך (שהיו יראים לשמור גטיהם מפני הגזירה), אשה גובה כתובה שלא בגט, ובלבד שיהיו עדי גירושין.
- א. כתבו התוס' שלדברי רבי יוחנן, מן הסכנה ואילך האלימו חכמים כח האשה שגובה אפילו ללא עדי גירושין הואיל ואי אפשר לה להביאם.
- ב. הלכה כרשב"ג, אם משום שמפרש דברי תנא קמא (כמו שפרשו אליבא דרב), אם משום שבכל מקום הלכה כמותו במשנתנו. ומשמע ברמב"ם (לענין בעל חוב) שמן הסכנה ואילך התקינו כן בכל מקום, ולא רק בשעת הסכנה עצמה. (עפ"י כסף משנה, מובא ברעק"א. וערש"ש).
- ג. אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין גובה כתובתה בעדי מיתה. במקום שכותבים כתובה — בגבייתתה צריכה למסור הכתובה ליורשים, ולמאן דאמר כותבים שובר אינה צריכה למסור הכתובה אלא כותבים שובר שלא תחזור ותגבה בבית דין אחר. וכן במקום שאין כותבים כתובה, כותבים שובר לדברי הכל. לדברי רב, צדדו בתוס' שגובה כתובה בעדי מיתה אף על פי שאין הכתובה בידה. וכן הוא לדברי רבי יוחנן. וכן פסקו כמה ראשונים. ויש חולקים, (וכנ"ל בסעיף א).
- עדי גירושין ללא גט וכתובה — לדעת האומר כותבים שובר והטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום (רבי יוחנן) — גובה כתובתה. [אבל נאמן לומר פרעתי מנה במיגו של 'אלמנה נשאתיך' — אם אין לה עדי הינמא. עפ"י מהר"ח ועוד]. ולמאן דאמר אין כותבים שובר — אינה גובה.
- ד. שני גטין ושתי כתובות; אם זמן כתובה ראשונה קודם לזמן גט ראשון, וזמן כתובה שניה קודם לגט שני — גובה שתי כתובות. (אבל קדמו שתי הכתובות לגט הראשון — דינה כשתי כתובות וגט אחד וכדלהלן, שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה והמגרש את אשתו והחזירה סתם, על מנת כתובה ראשונה החזירה). שתי כתובות וגט אחד — אינה גובה אלא כתובה אחת. ויכולה לגבות בזו או בזו, ובלבד שיש בשניה תוספת — מה על הראשונה. אין בשניה תוספת — ביטלה השניה את הראשונה (שמחלה לשעבוד הראשון). לפרש"י, כשיש בשניה תוספת, אם גובה בראשונה טורפת לקוחות מהזמן הראשון אך אין לה אותה תוספת שבשניה. ואם גובה בשניה, טורפת מזמן מאוחר עם התוספת. ויש חולקים וסוברים שיכולה לטרוף לקוחות מהזמן הראשון וגם התוספת מהזמן השני. (ע' בראשונים לעיל מד; רמב"ם זכיה ה, ט).
- כתובה ושני גטין או כתובה גט ומיתה; אם כתובה קודמת לגט, אינה גובה אלא אחת, שהמגרש ומחזיר על מנת כתובה ראשונה מחזיר. ואם גט קודם לכתובה — גובה שתי כתובות.

דף צ

- קסח. קטן שהשיאו אביו, והגדיל. וכן גר שנתגיירה אשתו עמו — מה דין הכתובה?
- קטן שהשיאו אביו, וכן גר שנתגיירה אשתו עמו — כתובתה קיימת, שעל מנת כן קיימה. (ואינה טורפת לקוחות, כי השטר שנכתב לה הוא שטר מוקדם. עפ"י תוס').
- והסיקו כדברי רב הונא שאין לה אלא עיקר כתובה אבל לא תוספת (שהרי השטר הזה חספא בעלמא הוא). חידשו לאחר שהגדיל או נתגייר — נוטלת מה שחידשו.
- א. כתבו התוס' שכתובתה מאתים, אעפ"י שבשעה שהגדיל אינה בתולה. והרמב"ם (אישות יא, ז, ובמ"מ ולח"מ) כתב שבגר כתובתה מנה, שהרי אפילו בתחילתה לא היתה בחוקת בתולה.